

A XX. kerület — ma

Cikksorozatunk befejező részéhez érkeztünk. Előző számainkban fel-elevenítettük a 20 esztendővel ezelőtti dicső, s egyben nehéz, gond-terhes napok emlékeit, s eredeti dokumentumok, a szemtanúk elbeszélései alapján rajzoltuk fel nagy vonásokban az elmúlt két évtized történetét. Most hadd mutassuk be olvasóinknak — a mai XX. kerületet.

Bemutatni a XX. kerületet — azoknak, akik évtizedek óta itt élnek —, akiknek ez a kerület szülővárosuk? Akik nap mint nap róják kerületük utcáit, tereit? Akik maguk is részesei, sőt létrehozói mindannak, ami az elmúlt húsz esztendőben ezen a tájon történt? Nem fölösleges, nem szükség-telen-e?

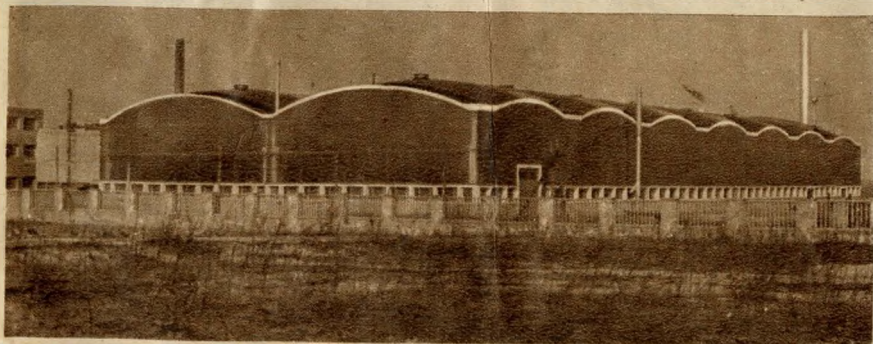
Úgy gondoljuk, hogy — nem. Hiszen az a szülő, aki nap mint nap látja gyermekét, korántsem veszi észre, mekkorát nőtt, fejlődött. Ezt az látja igazán, aki csak alkalmanként, ritkábban találkozik vele. Így vagyunk váro-sunkkal is.

Kezdjük azzal, hogy a XX. kerület lakóinak száma 1945-től napjainkig 80 ezerről 120 ezer főre gyarapodott. Az egykori Pesterzsébet a kis családi házak városa volt, a lakások 82 százaléka egyszoba-konyhás otthonokból állt. A felszabadulás óta új, modern lakótelepek épültek a Gubacsi úton, a Csar-nok téren, a Bácska téren, a Baross utcában és a Nyíl utcában, sokezer család számára nyújtva napfényes, kényelmes, kulturált otthont.

A kerület üzemei a második világháború során jórészt teljesen elpusztultak. Ügyszólván mindent előlről kellett kezdeni. A kerület ipara ma már igen jelentős: 1951-ben megkezdődött a Soroksári Vasöntöde építése, s ma az üzem fővárosunk egyik legjelentősebb vasipari létesítménye.

A felszabadulás óta teljes egészében felújították a XX. kerület egyik régi üzemét: a Sortextet. A háború előtt évente nyolcmillió folyóméter textilanyagot állított elő, ma már 18 millió folyóméter árut ad a népgazda-ságnak: zömében ballont, puflint, pikét és más kiváló minőségű ruházati anyagot, belföldre, s jelentős százalékban exportra is. A felszabadulás után kezdte meg működését kerületünkben a Gyűjtőgyertyagyár. A gyűjtőgyertya-

Új lakóépülettömb és neonfényes üzletsor a Kossuth Lajos utcában
(Dolezsál László felv.)

kat korábban importálni kellett — ma az itt készülő gyújtógyertyák
egészében fedezik a népgazdaság ezirányú szükségletét.

1930-as években létesült a *Habselyemgyár*. 1952 után a *korszerűvé
vált gépparkot teljesen felújították*, s a gyár rátért a finom műszálak és
szintetikus fonalakból készült áruk előállítására.

Amíg a szülők a XX. kerületi csepeli, kispesti, más-budapesti gyárakban
dolgoznak, *gyermekükre a bölcsődékben vigyáznak*. A felszabadulás előtt
mindössze két bölcsőde volt a kerületben, jelenleg már *nyolc* működik,
állandó orvosi felügyelet alatt. *Rövidesen megnyitja kapuit a Hinta téri új
bölcsőde is*.

Kerületünkben 23 tanácsi és 6 üzemi óvoda létesült az elmúlt években,
több mint 2000 gyermek számára.

Jelentősen fejlődött a kerület egészségügyi helyzete is. *Hatvan szakorvos,
harmincnegyven körzeti orvos, tizenkét gyermekorvos és igen sok egészség-
ügyi dolgozó áll őrt kerületünk lakóinak egészsége felett*. Az egykori
csendőrlaktanyát 90 ágyas *gyermek-kórházzá* alakították át. A soroksári Hősök

terén korszerű *gyermek-poliklinika* létesült. A felnőtt betegek gyógykezelését
szakrendelő intézet látja el, Soroksáron is működik szakosított rendelőinté-
zet. Az egyre bővülő egészségügyi intézmények hálózatát *négy anya- és cse-
csemővédő intézet, valamint 70 ágyas szülőkórház egészítik ki*.

A kerület évi költségvetésének 52 százalékát — 34 millió forintot — *ifjú-
ságunk nevelésére fordítják*. 1945 előtt mindössze két elemi és két polgári
iskola működött Erzsébeten. Ma már 18 *általános és egy gyógypedagógiai
iskolában folyik a rendszeres tanítás*. A régi iskolákat kibővítették, s a *Nyír
utcában, Gubacson, a Csarnok téren, a Mártírok útján és a Sodronyos úton
új iskolák épültek*. Az általános iskolai tanulók egyharmada napközi ott-
honban étkezik, állandó orvosi felügyelet mellett.

A közelmúltban épült pesterzsébeti új gimnázium

oktatás is fellendült a kerületben. A felszabadulás előtt
gimnázium volt. Jelenleg 2 gimnázium, 1 technikai
szakközépiskola, 1 gép- és gyorsíró szakközépiskola és 1 iparitanuló iskola
várja a fiatalokat. Evente 400 kerületi fiatal teszi le az érettségét. Emellett
igen sokan látogatják a dolgozók középiskoláját.

Az életszínvonal emelkedését tanúsítják és a növekvő igények kielégí-
tését szolgálják az új üzletek, üzletházak. Csak az elmúlt két esztendőben
14 korszerű üzletházzal bővült a kerület kereskedelmi hálózata.

Jelentős mezőgazdasági területtel is rendelkezik kerületünk. Legjelentő-
sebb ilyen létesítménye a 2760 katasztrális holdon elterülő *Kertészeti és
Szőlészeti Főiskola tangazdasága*, amely szociális létesítményeivel, modern
kultúrházával segíti a falu és város közti különbség eltüntetését.

S végül —, de nem utolsósorban — említsük meg a tudás, a kultúra
kerületi központjait, a *Hazai Fésűsfonó kultúrházát*, az *Építők kultúr-
házát*, a *Dózsa művelődési házat*, s az ország legnagyobb tömegkulturális
intézményét, a *pesterzsébeti Vasas Művelődési Házat*, a *Csilit*, melyet ha-
vonta 40—50 ezren látogatnak, a legfiatalabbtól a nyugdíjasokig. A Csili
sok-sokezer gyermek és felnőtt számára jelenti a második otthonát, ahol tanu-
lással, szórakozással töltik el szabadidejüket.

A teljesség igénye nélkül csupán nagy vonalakban említettük meg az
elmúlt húsz év szemmel látható eredményeit. Nagy utat tettünk meg, na-
gyobbat, mint amiről 1945 előtt akár álmodni is mertünk, bizonyítva, hogy
— élni tudunk a szabadsággal.

Garai Tamás

Új lakóépülettömb és neonfényes üzletsor a Kossuth Lajos utcában

(Dolezsál László felv.)

